

شرحی بر
نرم افزار
قرآن نگار
شرکت گام الکترونیک

تَبِيتُ

وَقَدْ
لَا مَمْرُ
بِئْسَ
بِئْسَ

شرکت گام الکترونیک
Gam Electronics

تهران، خیابان سهروردی شمالی، خیابان مرغاب، کوچه سرمد، پلاک ۳۱ تلفن: ۴۲۸۳۵
www.gamelectronics.com

کتابت و خوشنویسی قرآن کریم

قرآن، تنها کتاب آسمانی است که بدون کوچکترین تحریفی و با عین الفاظ وحیانی، ازصدر اسلام تا کنون بعنوان میراث گرانبقدر و ارزشمندی

نسل به نسل در میان مسلمانان باقی مانده است. از همان قرون اولیه اسلام مسلمانان به کتابت قرآن و خوشنویسی آن اهتمام فراوان داشته اند بطوریکه هم اکنون می توان حدس زد که حدود دویست هزار نسخه خطی قرآن کریم، در سراسر جهان اسلام و کل کشورهای جهان وجود داشته باشد که از این میان، حدوداً بیست هزار نسخه از نظر هنری، یا تذهیب و آرایش و یا قدمت و کتابت بسیار ارزشمند هستند. قرآنهای اولیه که تا قرن سوم کتابت شده اند معمولاً به خط کوفی بوده اند. این خط در اواخر قرن دوم هجری به کمال رسید و در قرن سوم تحولاتی یافت و در ایران تا قرن هفتم هجری دوام داشت و چه بسیار نسخه های قرآن که به این خط نوشته شده است. اما با توجه به اهمیت خوشنویسی، خطوط دیگر اسلامی نیز به مرور متولد شدند. بعنوان مثال چند قلم یا خط دیگر به ویژه ثلث و نسخ، به ابتکار خطاط و خط شناسی هنرمند به نام ابن مقله (۲۷۲ ه ق)، از دل خط کوفی برآمد. البته به خط ابن مقله قرآن کاملی باقی نمانده است ولی پیگیر سبک و هنر او هنرمند بزرگی چون ابن بواب بود. گفته اند که این بواب حدود ۶۴ نسخه از قرآن مجید کتابت کرده است که یکی از این نسخه های نفیس که در سال ۳۹۱ ه ق کتابت شده است در کتابخانه ی چستریتی نگهداری می شود. پس از او نیز خوشنویسان دیگری به کتابت قرآن پرداختند. یاقوت مستعصمی (م ۶۹۸ ه ق) از بزرگترین هنرمندان قرآن نویس است که به او نیز کتابت صدها نسخه قرآن نسبت داده اند. با ظهور یاقوت مستعصمی خطوط متنوع اسلامی محدود و ثابت گردید و اقلام مختلف در زمان او به شش خط منحصر و متداول شد (ثلث، نسخ، ریحان، محقق، توقيع، رفاع). بسیاری از قرآنهایی که یاقوت کتابت کرده است هم اکنون موجود است. از قرآن نویسان دیگری می توان به افراد

زیر اشاره کرد: احمد سهروردی (۶۵۴ تا ۷۴۱ ه ق)، ارغون کاملی (زنده در ۷۴۵ ه ق)، ابراهیم سلطان بن شاهرخ (۷۹۶ تا ۸۳۸ ه ق) و برادرش بایسنغر میرزا یکی از بزرگترین استادان مسلم خط نسخ و هنرمندان قرآن نویس ایران احمد نیریزی (زنده تا سال ۱۱۵۱ ه ق) است. به او کتابت ۹۹ تا ۱۲۰ قرآن و ۷۷ جلد صحیفه ی سجادیه نسبت داده اند. البته شمار قرآنهای شناخته شده ای که در نسبت آنها به احمد جای تردید نیست درحدود ۱۰ نسخه است. در عصر جدید نیز خوشنویسی قرآن کریم در سراسر جهان اسلام رواج دارد. یکی از بزرگترین خوشنویسان معاصر ترک استاد حامد الآمدی است که در ثلث و نسخ مهارت بسیار داشته است. ازاو کتابت چند قرآن به قلم نسخ در کمال ظرافت و نفاست در ترکیه و سوریه و لبنان چاپ شده است. از دیگر خوشنویسان معاصر، قرآن نویس بزرگ سوری عثمان طه است. عثمان طه کتابت خود را از قرآن کریم بر مبنای مصحف قاهره که درست ترین و دقیق ترین و علمی ترین قرآن جهان اسلام است استوار ساخته است. آنچه کتابت نسخ استوار و شیوا و شیرین عثمان طه را عالمگیر کرد و کتابت او را به صورت مقبول ترین و مهمترین کتابت از قرآن کریم در عصر جدید و در جهان اسلام درآورد این واقعیت بود که علمای قرآن شناس عربستان آن را بعنوان بهترین و صحیحترین کتابت (با رسم الخط عثمانی) به رسمیت شناختند و همان کتابت را با اندکی تصحیح و چاپ نفیس جدید به صورت مصحف المدینه در تیراژ هرسال حدود دویملیون نسخه منتشر کردند و می کنند.

معرفی شرکت گام الکترونیک

شرکت گام الکترونیک در سال ۱۳۶۷ با هدف خدمت رسانی در زمینه فناوری اطلاعات تاسیس گردید.مدیریت شرکت در مدتی کوتاه توانست با شناخت نیاز جامعه و گردهم آوردن جمعی از متخصصین نخبه و متعهد، طیف وسیعی از تولیدات نرم افزاری و سخت افزاری را با بالاترین کیفیت به بازار عرضه نماید.
ارائه ی اولین قرآن رایانه ای جمهوری اسلامی ایران، مکانیزاسیون صفحه آرای اولین روزنامه رنگی کشور همشهری، راه اندازی اولین سیستم حضور و غیاب رایانه ای، اجرای بزرگترین پروژه های اتوماسیون اداری کشور با بیش از ۵۰۰،۰۰۰ کاربر فعال در سطح کشور، پیاده سازی طرح دورکاری، اخذ رتبه یک از شورای عالی انفورماتیک از جمله افتخارات این شرکت است.

علاوه بر این، طراحی و تولید نرم افزارهای چشمه خورشید (۱۳۶۹) مدیریت آثار حضرت امام خمینی)، المعجم فقهی (۱۳۷۰) مدیریت کتابهای فقهی)، تولید نشر روزمیزی الف (۱۳۷۱) و ابتکار تحریر خط نستعلیق توسط رایانه و حل مشکلات و ابداع قواعد خط نستعلیق از دیگر افتخارات این شرکت محسوب می شوند.
از دیگر فعالیتهای فرهنگی این شرکت کار بر روی برنامه قرآن نگار (۱۳۷۵) و چاپ اولین قرآن رسمی جمهوری اسلامی توسط این برنامه در سال ۱۳۷۶ و اهدا آن به سران شرکت کننده در اجلاس سران کشورهای اسلامی در تهران می باشد.

قرآن نگار تحولی در نگارش قرآن

سیستم قرآن نگار برای کمک به حفظ و پاسداری از رسم الخط و خوشنویسی قرآن ، و انحصاراً برای نگارش قرآن طراحی شده است. با کمک این سیستم امکان کتابت و چاپ مکانیزه قرآن، با خط استادان خوشنویسی و با خطوط متنوع نسخ ، ثلث و نستعلیق فراهم می شود.

قرآن نگار، سامانه ای متشکل از چندین برنامه بهم پیوسته است. در این سامانه تمام مؤلفات قرآنی از قبیل اصول رسم الخط، علائم وقف و سکت، تقسیمات قرآنی، ملاحظه شده است و ضمن رعایت حدود شرعی و علمی کتابت به کمک فناوری نرم افزار، تضمین صحت چاپ قرآن و عرضه آن در اندازه های مختلف و سطربندی های متفاوت ، با اعراب و نشانه های مناسب و صفحه بندی های متنوع امکان پذیر شده است. دغدغه اصلی در این کار، رعایت اصول خوشنویسی با حفظ اصالت خط بوده است. به نحوی که در طراحی فونت، فراتر از طراحی های مرسوم، اقدام به آموزش خط اساتید خوشنویسی قرآن به نرم افزار می شود و در طراحی فونت تمام قطعات خطی یک نسخه اصیل قرآن کریم، از ابتدا تا انتها صفحه به صفحه، سطر به سطر، کلمه به کلمه، و حرف به حرف بررسی شده و با نسخه خطی تطبیق داده می شود. در این کار از آخرین دستاوردهای علمی در زمینه پردازش و بازشناسی هوشمندانه ی خطوط بهره گیری شده و امکانات تدقیق خط چندان فراهم گردیده است که بین دستنوشته ی کاتب با خطوط بازآفرینی شده، تفاوت محسوسی دیده نشود. گویا که این خود استاد است که زنده شده و از ما سفارش خط می گیرد و این چشم انداز جدیدی در حوزه ی انتشار قرآن کریم که همراهی و معاضدت کارشناسان فنون کتابت و نشر قرآن را در عرضه سریع و دقیق مصاحف آینده در پی خواهد داشت.

خط امیر:

این خط به ابتکار شرکت گام الکترونیک طراحی و ابداع شده است. هدف از طراحی این خط، ایجاد یک خط ایرانی خوشخوان و ساده برای کتابت قرآن بوده است. طرح اولیه خط امیر توسط «گروه طراحی فونت» شرکت ایجاد گردید و سپس با توجه به اصول نسخ ایرانی و تنوع قطعات و ترکیبات متعدد جهت کتابت قرآن کریم، زیر نظر اساتید خوشنویسی توسعه یافت. در این زمینه استاد عبدالکاظم صادقا که سابقه طولانی در امر کتابت قرآن کریم دارند نقش اصلی را ایفا کردند و نحوه اعمال فنون خوشنویسی نسخ در قطعات فونت، زیر نظر ایشان اصلاح گردید. به گونه‌ای که با بیان قواعد نگارش توسط ایشان و سپس نظارت بر نوع طراحی حروف، جزئیات فونت با دقت بالا اصلاح شد و با توسعه و تکمیل قطعات متنوع فونت، برای استفاده اختصاصی در نرم‌افزار قرآن‌نگار و کتابت قرآن آماده گردید.

مروری بر برخی از کاربردهای وسیع نرم‌افزار قرآن‌نگار

باز آفرینی نسخه‌های خطی نفیس قرآن

نسخه‌های نفیس قرآنی را به کمک سیستم قرآن‌نگار می‌توان احیا و باز آفرینی کرد. خطوطی که نسخه خطی به دقت به کامپیوترآموزش داده می‌شود تا بتوان آن نسخه را با تغییرات دلخواه بازآرایی و چاپ کرد. هم اکنون خط نیریزی به صورت دقیق و کامل از روی نسخه خطی نیریزی به برنامه آموزش داده شده است و ناشران محترم می‌توانند هر تغییری را که تمایل دارند در نسخه نفیس نیریزی سفارش دهند، و فایل آماده چاپ قرآن را تحویل بگیرند.

کتابت قرآن با خطهای متنوع قرآنی

در کنارخط نیریزی، خطوط دیگری به برنامه قرآن‌نگارآموزش داده شده است و امکان کتابت قرآن با این خطوط نیز وجود دارد برخی از این خطوط عبارتند از: شیوه امین رشدی، شیوه عثمان طه، قلم لطیف، قلم حکیم و… هر قرآنی را با مشخصات دلخواه شامل تعداد صفحه و سطر، اندازه قلم، نوع تقسیمات قرآنی، نوع علائم وقف، گل‌آیه‌های گرافیک و… می‌توان با خطوط بالا سفارش داد.

افزودن خط‌های جدید

علاوه برخطوط فعلی و موجود در سیستم قرآن‌نگار،ناشران محترم می‌توانند خطوط مورد علاقه خود را برای چاپ قرآنهای نفیس سفارش دهند. این خطوط را می‌توان از منابع ذیل تهیه و طراحی نمود:

از روی نسخه خطی

از روی کلماتی که یک خوشنویس معاصر کتابت می‌کند

از روی فونت‌های کامپیوتری موجود

چاپ سوره یا جزء‌های منفرد از قرآن

چاپ بخشهایی از قرآن به صورت یک کتابچه یا پوستر مانند: سوره انعام، سوره یس، چند سوره‌های برگزیده باهم، جزء سی و…

نشر قرآن های حزبی ۱۲۰ پاره

قرآنهای ۱۲۰ پاره معمولاً از روی ورق‌های یک نسخه قرآن کامل صحافی می‌شوند که گاه نیز ختم به آیه در آنها رعایت نشده است. با برنامه قرآن‌نگار می‌توان ۱۲۰ حزب قرآن را به گونه‌ای صفحه بندی کرد که یک حزب از ابتدای صفحه شروع شده و انتهای حزب نیز در پایان صفحه قرار گیرد. درشتی قلم تعداد صفحه‌ها و تعداد سطرهای هر حزب را نیز به دلخواه تعیین کرد. البته می‌توان در شروع و پایان ۱۲۰ قسمت یا حتی تعداد آنها تغییراتی داد. حتی تغییراتی براساس مفاهیم قرآن که شروع و ختم یک مطلب ملاک صفحه‌بندی باشد.

چاپ قرآن های درشت خط و بزرگ

صفحه‌آرایی قرآن‌نگار محدودیتی ندارد و می‌توان قرآن های بسیار کوچک و یا بسیار بزرگ را با آن چاپ کرد. مثلاً برای قرائت دسته‌جمعی در کلاس یا مسجد می‌توان قرآنی به قطع بسیار بزرگ تهیه کرد. چاپ قرآن‌های نفیس با جلد و چرم همچنین سیستم قرآن‌نگار این امکان را فراهم می‌آورد که بتوان قرآن هایی بسیار نفیس با خط خوش، تذهیبات چشم‌نوا ز و صحافی و جلد بسیار با کیفیت روی کاغذ اعلا چاپ کرد.

برخی از قرآن های چاپ شده با نرم‌افزار قرآن‌نگار:

از قرآن های چاپ شده با نرم‌افزار قرآن‌نگار می‌توان به دو مصحف زیر اشاره کرد:

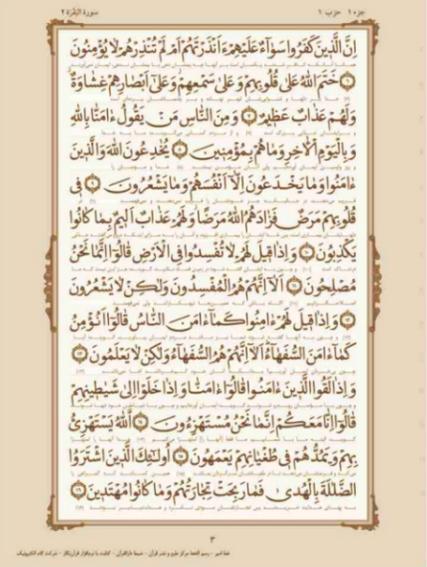
۱– قرآن ۶۰۴ صفحه‌ای به خط نیریزی و با رسم‌الخط مصوب مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران این قرآن در سال ۱۳۹۳ توسط مرکز طبع و نشر سفارش داده شده و به چاپ رسیده است. صفحه‌بندی این قرآن از نظر ختم به آیه مشابه قرآن عثمان‌طه می‌باشد و هر صفحه در ۱۲ سطر نگارش شده است. پی دی اف این قرآن آماده تحویل به ناشران محترم می‌باشد.

۲– قرآن ۶۰۴ صفحه‌ای به خط نیریزی و با رسم‌الخط مصوب مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران و ضبط دارالقرآن این قرآن در سال ۱۳۹۴ توسط معاوتت نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم سازمان دارالقرآن الکریم سفارش داده شده و به چاپ رسیده است. این مصحف نیز همانند مصحف قبلی از نظر ختم به آیه مشابه قرآن عثمان طه می‌باشد و هر صفحه در ۱۲ سطر نگارش شده است. پی دی اف این قرآن آماده تحویل به ناشران محترم می‌باشد.

نمونه های خط و صفحات قرآن، همراه ترجمه، تحریر شده توسط نرم افزار قرآن نگار

خط نیریزی، رسم الخط مرکز طبع و نشر قرآن، ضبط دارالقرآن، کتابت با نرم افزار قرآن نگار

خط امیر – رسم الخط مرکز طبع و نشر قرآن – ضبط دارالقرآن – ابداع و کتابت با نرم افزار قرآن نگار توسط شرکت گام الکترونیک

خط امین رشدی، رسم الخط مرکز طبع و نشر قرآن، کتابت با نوم افزار قرآن نگار